

Název práce: Omnia cordis habet. Rodová strategie Martiniců v 17. století

Autor práce: Veronika Chalupová

Jméno a příjmení oponenta: doc. Mgr. Jiří Kubeš, Ph.D. (Univerzita Pardubice)

Aktuálnost zvoleného tématu:

Téma aktuální je, v posledních letech se někteří badatelé systematicky ptají, jak fungovaly šlechtické rody/rodiny v raném novověku, zkoumají otázky sňatkových aliancí, vzniku dvorských frakcí, postavení mladších sourozenců či kariéerní strategie. Často je inspiruje také teorie praxe francouzského sociologa Pierra Bourdieua (sociální pole, kapitály, strategie rozmnožování kapitálů apod.).

Slovní hodnocení (teoretická a metodologická východiska, kritická analýza, vlastní přínos práce):

Metodologicky není studie výrazněji podložena. Řeší zajímavou otázku, ale kontext není příliš tematizován (viz níže nedostatečná literatura, viz výše např. přístupy sociologie), ani srovnání Martiniců s jinými rody není provedeno, jen jednou naznačeno. Takže jde spíše o dílčí analýzu podloženou znalostí jednoho rodu, resp. zejména jeho dvou generací. To je jistě na studentskou práci dostatečné. Osobně bych ale výklad protáhl ještě o jednu generaci dále, aby bylo lépe vidět, že v honbě za dvorskými úřady Martinicové poměrně výrazně uspěli (autorka to naznačuje pouze u Jiřího Adama II., ale už nepíše, že se stal nejvyšším dvorským maršálkem a že ho další členové rodu následovali).

Vlastní analýza je poměrně přesvědčivá, autorka ukazuje rozdíly mezi záměry Jaroslava Bořity z Martinic a postupem jeho synů. Zastavuje se u volby jejich jmen, u jejich výchovy, rozdílné kariéry, u volby partnerů či u realizace zbožných fundací. Naznačuje napětí, které mezi nimi zřejmě panovalo, zejm. mezi duchovním Ferdinandem Leopoldem a ostatními.

Osobně bych více akcentoval roli fideikomisu pro uspořádání rodinných vztahů, protože někteří šlechtici do něj zahrnuli skoro všechny majetek, tím umožnili skvělou kariéru prvorozenému a ostatní potomci měli start velmi těžký. Jaroslav však touto cestou nešel. Co přesně ale bylo v jeho fideikomisu, autorka nepíše (původně Smečno, později inkorporoval i Slaný, takže měl poměrně dost alodního majetku, aby se dostalo i na další syny).

Text občas ruší zbytečné dílčí chyby či zjednodušení. Uvedu jich aspoň několik. Na s. 5 autorka tvrdí, že Martinicové až do konce 16. století nezastávali žádné významnější úřady (opravdu?: už Hynek byl nejvyšším sudím zemským (20. léta 16. století), Jan se stal karlštejským purkrabím, jeho syn Zdislav byl nejvyšším mincmistrem a druhý syn Jiří pak byl nejvyšším kancléřem, jeho vzestup ale nepřišel z ničeho). Na s. 11: František Oldřich Libštejský je v literatuře běžně znám jako Oldřich František. S. 15: Jiří Adam se „nově tituloval také jako vladař domu smečenského“ – tento titul si vymohl již jeho otec. S. 18: pasáž s piaristickým klášterem ve Slaném obsahuje zmatené údaje o jeho pořadí v Čechách a v poznámce jsou chybné údaje o tom, že Strážnice a Lipník jsou v Čechách. Ve Slaném vznikl teprve druhý piaristický klášter v Čechách (první byl v Litomyšli), předchodí tři se nacházely na Moravě!

Vlastní přínos práce:

Poctivá a dobře vystavěná analýza rodinné strategie Jaroslava Bořity z Martinic a její rozporuplné důsledky v generaci jeho synů. Slušná pramenná sonda zejména do jejich testamentů. Tuto analýzu bude možné využít v budoucnu pro srovnání s dalšími rody.

Práce s prameny a literaturou (aktuálnost, vhodný výběr titulů, citace):

Rodinný archiv Martiniců se nedochoval, část těchto dokumentů je rozptýlena ve Velkostatku Smečno, který autorka využívá nejčastěji. Jsou v něm uloženy např. testamentsy, které prostudovala. Také měla v ruce materiály z jiných archivů, cituje i několik pramenů uložených v zahraničí. To je bezesporu obdivuhodné. U některých ale pochybuji, zda je skutečně studovala, protože je cituje zkratkovitě a nedůsledně (viz např. odkaz na „ÖStA Wien, HHStA, Reichsarchive, Judicialia miscellenea 57-23“: říšských archivů je totiž ve Vídni hned několik, proto se musí důsledně uvádět, že tento pramen pochází z části Reichshofrat, navíc má autorka ve slově miscellenea chybu). Dovolím si jedno doporučení do budoucna: pokud autorka naznačuje nějaké spory mezi Martinici, jistě by jí posloužily dokumenty z NA Praha, Stará manipulace (příslušná signatura pod písmenem M).

Co se týká literatury, pak postrádám některé tituly, a to jak kontextuální k sňatkovým strategiím (nejvíce mi chybí SMÍŠEK, Rostislav, *Šlechtic a sňatek ve druhé polovině 17. století. Sňatkové strategie Jana Adolfa a Ferdinanda ze Schwarzenberku*, Folia Historica Bohemica 24, č. 1, 2009, s. 167-198) nebo k fideikomisům, tak dílčí pojednání ke konkrétním Martinicům či celému rodu. Zcela např. chybí starší literatura (VELC, Ferdinand, *Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese slánském*, Praha 1904; ŠVÁB, František, *Gräflich Clam Martinicsches Archiv in Smečna*, in: Archivalien zur neueren Geschichte Oesterreichs, Wien 1913, s. 518-525; TÝŽ, *Zámecký archiv smečenský*, Slánský obzor 34, 1926, s. 18-30: tyto zdroje vyvracejí autorčino tvrzení, že o Martinice se historici začali zajímat „až v relativně nedávné době“, s. 3). Dále postrádám např. článek SEIFERTOVÁ, Hana, *Univerzitní teze Ferdinanda Leopolda z Martinic a její ikonografický program*, Umění 20, 1972, s. 276-284 (mj. vypočítává kanonikáty Ferdinanda Leopolda).

Drobný postřeh k citacím: Autorka nectí zcela zásady řemesla a necituje stránky u studií nebo hned v první poznámce chybí rok vydání časopisu.

Formální náležitosti textu (gramatika a stylistika, grafická úprava):

Studie je psána poměrně kultivovaným jazykem, občas však autorka zápasí s psaním čárek, jež dává i na místa, kde nemají být. Překlepů či pravopisných chyb je v textu jen pár (Bokůvkové, Staré město pražské).